

היתה מוכנה לסגת אף מילימטר אחד. כך נולדה אחת התחבולות הציניות בתולדות הכנסת. היה זה מיבצע מזהיר שזי אהיות עינינו. אילו היו ל"ע ישרים, היו מודיעים שאינו מעלים לפי שעה את הצעתם. אבל הם לא עשו זאת. הם החליטו שהאוונר יעלה את ההצעה — מתוך הסכמה מראש שלא תגיע לכלל הצבעה. לדובר, שדבריו יישארו בגדר מילים ריקות, צ"ק בדי כיוסי.

מפ"ם החליטה להצביע בעד הצעת האונר. אך ביקשה לדחות את ההצבעה, לשם מה? כדי לכנס. כביכול, מוסד אחר שלה, שיבטל את ההחלטה הקודמת. לגולדה לא היה איכפת שההצעה תועלה. האויבים שלה היו מכוננים אל ההצבעה — וזו בוטלה.

לפי התוכנית: הצגה גדולה, שי" כה ינאם האונר נאום הוצבקה בות נגר העונד הנורא הנגרים לממי זרים, מפ"ם תתמוך בו בעם אי לב, מבלי שיהיו לדבר תוצאות.

בסדרהכל: הפעה של קוסם בקרקס, המוציא מן המיגבעת שפן לבן, ומעלים אותו מייד כלא-היה.

המוקש על הדרך

אדם כאמצע הדרך של הנסיגה היה מונח המוקש של אבנר-זיכרונר, ומיטב החבלנים לא ידעו לסלקו. הצעת-החוק של אבנר עברה בימי המשבר מירוק-מיכשולים מרתק, שלא אוזכר בשום דיווח.

איתה. (2) אבנר מעלה את הצעתו ומנמק אותה. (3) ראש-הממשלה משיבה לשתי ההצעות, ומבקשת להסירן מסדר-היום. (4) האונר משיב לדברי ראש-הממשלה. (5) אבנר משיב לדברי ראש-הממשלה. (6) נערכת ההצבעה על שתי ההצעות, ביחד או בנפרד. (7) הנמנעים מהצבעה, אם ישנם, מנמקים הימנעותם. כל שותפי, מיבצע אהיות עינינו ניים" הבינו שמו, לך כזה יהיה קטסטרופלי.

דחיית ההצבעה על הצעת האונר לא היתה עוזרת, כי היה עליהם לעמוד באותו מעמד בהצבעה על ההצעה של אבנר, היתה בדיקת להצעת האונר. הם לא רצו להצביע בעדה, מתוך חשש שגולדה תתנסם בהם, (למרות שעל הצעת אבנר לא חלה רשמית, המישמעת הקואליציונית). אך איך יכלו להצביע נגדה, או אפילו להימנע? הדבר היה מגלה את קלונם ברבים.

התחבולה הנוהלית

ך כה, בשעה שבקומה א' של הכנסת עוד נמשכו הדיונים של מוכירות מפ"ם, שתוצאותיהם המעשיות היו ידועים מראש — עבדו כמה מוחות טובים בי קומה ג' כדי לפרק את פצצת-אבנר. יו"ר הכנסת, היועץ המישפטי של ה"ממשלה, יועציה של גולדה ושל ל"ע ומפ"ם — כולם עמלו למצוא תחבולה כלשהי, כדי לסלק את המוקש, או לצמצם את נזקי התפוצצותו. פניות דיסקרטיות אל אבנר, אם הוא מוכן לדחות גם את הצי

לדחות, לדחות!

גולדה מאיר מצביעה בעד הצעת זכין לדחות את ההצבעה על הצעת האונר. לידה יגאל אלון, שרה-החוק אבא אבן המניף את ידו. גילי המצביע באצבע, וקודקודו של שרה-החוק אבא אבן המניף את ידו.

כעה על הצעתו, לא נשאו פרי. הוא הודיע שמנוי וגמור עימו לקיים את ההצבעה על הצעתו — ובכך להכריח את ל"ע ומפ"ם להיות נאמנים להצעת רותיהם, או לבצע את עריקתם בגלוי. לא נמצאה כל דרך חוקית לדחות את ההצבעה על הצעת אבנר בלי הסכמתו. לכל מיקרה, הכין זיכרונר ערימה של תקדימים, שהוכיחו זאת. הם היו חדר משמעיים, במיכתב נוסף — שלישי באותו בוקר — הודיע זיכרונר על כך ליו"ר הכנסת.

התחבולה הנוהלית, שנמצאה בי סוף, לא היתה מושלמת.

באופן שרירותי, בניגוד לנוהג ולנהל החליט יו"ר הכנסת להפריד בין שתי ההצעות. תחילה ייגמר כל התהליך על הצעת האונר, ורק לאחר מכן תעלה הצעת אבנר. המטרה: להסיר את זרקור הפירסומת מהצעת אבנר, כדי לאפשר ל"ע ומפ"ם להסתלק מן האולם לפני ההצבעה, מבלי שירי גישו בכך.

אחרי שהוחלט על תחבולה זו, חזר יו"ר הכנסת אלול המליאה, וההצעה הגדולה התחילה — באיחור של שעתיים. אמר אחד הכתבים במיסדרון לאמנון זיכרונר, בשעת ההמתנה: "סיעתך צריכה לשלם לנו היום שעות נוספות."

האולם היה מלא. מכיוון שחברי-הכנסת באו באותו בוקר מבלי לדעת שהדראמה הוחלפה בקומדיה. אולם האווירה היתה מבודחת מהרגע הראשון, כי כרגע שענה האונר לדוכן כבר היה ברור שי מובטח האפיאנר מצחיק.

אתה רוצה להציל כסא'י

כל התנהגות כרגיל. האונר ביטט מסקידין ארוכים והרצה כמו בבית המישפט. הוא לא העז לדבר בפאתוס, או בהתרגשות אנשית. אך היוויר לא הפריע לו לדבר 40 דקות, במקום 10 הדקות הקבועות בתקנון.

בגמר דברי האונר קרא ישראל ישעיהו לגולדה מאיר להשיב. אורי אבנר: (בקריאת-ביניים): דובר מראש שהצעתו תעלה יחד עם הצעת ח"כ האונר, מפני שההצעות זהות. ישראל ישעיהו: אין שום חובה לכרוך את שתי ההצעות יחד. אבנר: מי החליט על הפרדתן? ישראל ישעיהו: רשות-הדיבור לראש-הממשלה.

גולדה עלתה ודיברה על הצד הפורר מלי. הסטאטוס-קו וההסכם הקואליציוני. היא דא אמרה מילה אחת על שערוריית הממורים ומצוקת ה"כתיבי-ההגדרות. העניין האנר שיו נשכה כסכך האינטרסים ה"מיפגתיים.

האונר חזר לדוכן ונאם נאום-תשובה פורמליסטי, בשפת רכה. ואז בא הדבר שהכל ציפו לו, דוב זכין ומפ"ם קם מכסאו, ביקש להציע הצעה לסדר, אמר בכמה מישפטים שהוא מבקש לדחות את ההצבעה. הוא לא רצה אפילו לעלות לדוכן כדי להגיד זאת. כמקובל, ורק קריאות חברי-הכנסת דחפו אותו, באי-רצון, ממקומו לדוכן.

באותו רגע קפץ מנחם בגין וביקש להציע הצעה לסדר. אבל אורי אבנר הקדימו. עוד בראשית הישיבה הגיש ליו"ר בכתב הצעה-לסדר, למיקרה כזה. (ההצעה-לסדר) היא הצעה לניחול ה"ישיבה, ואפשר לנמקה במשך דקה אחת). אבנר השמיע נקודה פורמלית יבשה.

סעיף 111 (ד) של תקנון הכנסת אומר: "בגמר הדיון (על הצעת-חוק פרטית של ח"כ) תחליט הכנסת אם להעביר את הצעת-החוק לוועדה או להסירה מסדר-היום". טען אבנר: הדיון נגמר, ויש לערוך הצבעה. התקנון אינו מאפשר כל דחייה, אם כי היו כמה תקדימים לכך בעבר, בהסכמה כללית. הנסיון הזה מצד חברי-הכנסת להתחמק מן ההצעה שהם עצמם העלו אותה במליאה, אינו מכובד, ומרוקן את תהליכי הכנסת מתוכנם!" קרא אבנר.

אחריו עלה לדוכן מנחם בגין, ונאם את ההצעה כנאום של כמה דקות, בו שפך קיתון של זעזע על ל"ע ומפ"ם. אולם הצעתו היתה מאכזבת — לערוך הצבעה על הצעת-הדחייה — דבר שממילא היה צורך לעשותו. ישראל ישעיהו: אני רוצה לשאול את חברי-הכנסת האונר אם הוא מסכים להצעת חברי-הכנסת זכין.

גרעין האונר: זכין מסכים (לעבר ספסלי גח"ל, שהמסירו עליו קריאות לעג): אני רוצה לגייס תמיכה בהצעת, וזא לראותה מוסרת מסדר-היום. חיים לנדאו: אתה רוצה להציל כסא ממשה?

ישראל ישעיהו: אשאל את הכנסת, אורי אבנר: אדוני היושב-ראש, הצעתי הצעה-לסדר. זה מחייב לפחות פסיקה של היושב-ראש! ישראל ישעיהו: אני פוסק שתהיה הצבעה, אם אתה רוצה לערער על החלטת היושב-ראש, הרשות בידך לפנות (אחר מעשה) לוועדת-הפירוש. כך נערכה ההצבעה. הקואליציה כודה הצביעה בעד הדחייה, האוי פוזיציה כודה נגד, מיכד גח"ל שנמנעה, כדי להשמיע נאום להני מקת ההימנעות.

23 עריקים בורחים

אותו רגע קפצו אנשי מפ"ם ו"ל"ע ממקומותיהם כנשוכי-ינחש. ברחו בטענה זו לא היה כל ממש, גם אילו הצביעה מפ"ם בעד ההצעה, היה מובטח רוב מכריע נגדה.

מן האולם. כמוהם עשו גם הליברלים של גח"ל. אלה התחילו כל היום מסביב למוקש. תחילה החליטו להצביע בעד האונר, אך להימנע על הצעת אבנר. לאחר מכן שוכנעו שזה גוונך, ושצריכים להצביע בעד שתי ההצעות. אחרי שסוכם על התחבולה של דחיית ההצבעה על הצעת האונר, החליטו הליברלים לברוח מן האולם בעת ההצבעה על הצעת אבנר, כמו הל"ע.

כל שאר חברי-הכנסת נשארו באולם, כדי להשתתף בשלב הבא. רק העיתאי נאים נעלמו, כדי לחסוך זמן ולכתוב את כתבותיהם. כימעט איש מהם לא נכח בהמשך הישיבה — זוהי אחת ה"סיבות לכך שרובם פשוט התעלמו כליל מהמשך הישיבה. גם דיווח הטלוויזיה יצא מסורס ומגמתי.

אבנר פתח בבואמו (ראו מיסגרת) כשהמליאה עדיין סוערת בהתרגשות, והעריקים מתוחכמים בקוליקולות מחוץ לדלתות. אולם בהדרגה השתרדה דומיה והניתוח ההגיני של האפשרויות לגבי בעיית פסולי-החיתון עורר תשומת-לב, ואפילו הבעות-הסכמה מסוייגות מהדתיים.

גולדה מאיר עיוותה את פניה כמה פעמים (למשה, כאשר קרא אבנר לסטאטוס-קו בשם, פגור, זלכוסף, כאשר דובר אבנר 16 דקות (לעומת ה"10 של האונר) התפרצה ורשעה להפסיקו.

תשובת הממשלה עצמה היתה קצרה צרה: במישפט אחד ביקשה גולדה להסיר את ההצעה מסדר-היום. אבנר לא טרח לחזור לדוכן ולהשתמש בזכותו להשיב לה. כך נערכה ההצבעה המושמער תית היחידה של אותו יום. בעד הצעת אבנר הצביעו גם ע"מ (כולל ח"כ מאיר אכיווהר), רק"ח, מק"י — בסך-הכול 7. נגדה: מיפגת-העבודה, כל הסיעות ה"דתיות אחרות — בסך-הכול 55. בחוץ הפתוכות 4 ל"ע, 7 אנשי מפ"ם 12 הליברלים.

הודות להצבעה זו, נחשף קלונם של העריקים סופית.

דחייה לאין סוף

ריב לודאי שזאת תהיה ההצבעה האחרונה בכנסת זו על נושא זה. איש משותפי הקנונייה לא היה מעוניין לחזור על תרגיל זה שנית. אחרי שזא היו מוכנים זכין את כפאותיהם בפעם הראשונה, כי שיא ההתרגשות הציבורית — בוודאי לא היה הגיוני בקבדת אותו סיכון בפעם אחרת.

תהליך הנסיגה התחיל עוד באותו יום. בבוקר דובר עדיין על דחייה של שבועיים — כדי שהוועדה המדינית של מפ"ם תוכל להתכנס ולהחליט. לכך הס"פיקה כמובן, דחייה של שבוע. באותו ערב השמיע משה קול, בסלוויי זיה, תאריך אחר לגמרי: "עוד לפני הפגרה או מייד אחריה". הפגרה מתחילה ב"31 ביולי, ומסתיימת ב"26 באוקטובר, משמע: דחייה של ארבעה חודשים לפחות.

באותו זמן הודיעה מפ"ם שאין היא מתכוונת לכנס לפי שעה את הוועדה המדינית. אלא, "סמוך למועד ההצבעה בכנסת זוהי, למעשה, דחייה לאין-סוף. הזמן יעבור, וגרעין האונר יוכל לנצלו כדי לחזור מדי פעם לזרקולי הפירסומת, בטענה שהוא מתכוון להעלות את הצעתו בקרוב להצבעה. כך עשה במשך כל השבוע וסיעת ל"ע אף החליטה רשמית להציע לח"כים אחרים (קרי: מפ"ם) לקיים את ההצבעה לפני הפגרה. מובן שאין לכך שום משמעות — אך הפירסומת רבה ומתמדת. אולם ראשי מפ"ם זל"ע אינם מודאגים. הם בוטחים בקבד ה"מאורעות הדרמאטיים במדינה, שי"שיכח כמהרה את הפרשה האומי לדה בינה.

ואכן: כאילו הוזמן הדבר מלמעלה, קרו באותו בוקר מאורעות דרמאטיים בגבול הצפוני. כאשר נסתיימה ישיבת הכנסת בשעה 16.00, והח"כים זרמו ל"מינון, קיבל את פניהם קולו של קריין הרדיו, שהודיע על לכידת הקצינים ה"סוריים, והפצצת הכפר הלבנוני. הדבר הוריד למחרת היום את ה"בויון הפרלמנטרי מן הכותרת הראשית, דחק איתו לפינה. העיתוי היה מושלם.